

УДК 94(510)+(597.3):316.422 «19/20»

КИТАЙСЬКО-В'ЄТНАМСЬКИЙ ВАРІАНТ МОДЕРНІЗАЦІЇ

Тетяна ОРЛОВА

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
кафедра історії зарубіжної україністики,
вул. Володимирська, 60, Київ, Україна, 01033,
e-mail: t_orlova@bigmir.net*

Висвітлено варіант оновлення, завдяки якому за кілька десятиріч Китайська Народна Республіка перетворилася на потенційну супердержаву, а Соціалістична Республіка В'єтнам – на «тигра, що прокидається». Проаналізовано чинники, що зумовили схожість історичного поступу: тривалий період збройної боротьби; домінування комуністичних партій, підходи реалізації ринкових реформ, які проводяться із опорою на традиційні цінності.

Ключові слова: модернізація, конфуціанство, комуністична партія, реформи, меритократія, глокалізація.

Головне питання розвитку країн сучасного світу – це питання модернізації, точніше: як так чи інша країна відповідає на її виклики. Іншою провідною тенденцією сучасного розвитку є реорієнтація світу, тобто зростання «вагомості» і ролі Сходу у міжнародних соціально-економічних, політичних, культурних процесах. Якщо на перше січня 2016 року загальна чисельність населення планети становила трохи більше 7,3 млрд осіб, то у Китайській Народній Республіці (КНР) (без діаспори) – близько 1,38 млрд, а у Соціалістичній Республіці В'єтнам (СРВ) – приблизно 94 млн осіб. Складені разом показники засвідчують: у цьому регіоні мешкає п'ята частина людності Землі. Обидві країни мають давню історію, сповнену трагічних сторінок. Не заглиблюючись у тисячоліття, достатньо згадати катаклізми ХХ століття, коли страшні війни спустошували ці країни, зводячи їх до рівня «хворих людей Азії». Нині ніхто так не скаже, бо КНР входить до групи потенційних супердержав БРІКС (хоча стосовно єдності названої спільноти існують суперечливі думки), а СРВ міжнародні оглядачі називають «тигром, що прокидається». Наукова проблема полягає в узагальненні сукупності чинників, що зумовили швидкість (упродовж кількох десятиріч) та ефективність (особливо вражають темпи економічного зростання) перетворень у названих країнах. Не можна сказати, що китайська тема обділена увагою дослідників. У світі виходить друком чимало публікацій, зокрема і стосовно модернізаційних процесів [1; 3; 4; 7–9; 14; 15; 21–24; 26]. Менший обсяг публікацій присвячений розбудові В'єтнаму [2; 5; 6; 10–13; 17; 19; 25; 26]. Імовірно, останнє зумовлене меншим впливом на міжнародну політику, однак приклад цієї країни є більш вражаючим. Особливо для нас, оскільки можна побачити певні схожі риси в її історії та історії України. Як українці, так і

в'єтнамці впродовж століть боролися за свою незалежність проти колоніалізму. Перед обома народами постало складне завдання подолання його спадщини. Від 1954-го до 1976 року В'єтнам був розділений на дві частини. Сучасна Україна також виявилася розділеною. При чому вододіл в обох випадках зумовлений протилежністю у моделях суспільного розвитку, яку умовно можна окреслити в термінах «соціалізм-капіталізм». Ця протилежність втілена не тільки географічно, але й ментально.

У всіх трьох випадках – китайському, в'єтнамському, вітчизняному – свою роль відіграла «казармена модель» соціалізму. Її також можна розглядати як спробу модернізації – модернізації навздогін відсталих від Заходу країн, які жахалися його домінування. Такий тип модернізації не є таким, що визрів у глибинах суспільства. Навпаки, традиційне суспільство його не потребує. Ініціатива йде від верховної влади, яка не зважає на витрати, зокрема і втрати власного населення. У кожній з «комуністичних» держав – КНР, СРВ і СРСР, до якого було втягнуто і українські землі, загинули мільйони. Війни, голодомори, виснажлива праця, існування на межі і за межею виживання – у минулому кожної із названих держав. Заради тримання народу в покорі було створено тотальний репресивний апарат, коли переслідували не просто «ворогів народу», але й тих, хто виявляв недостатню комуністичну істерію.

Свою роль відіграла цивілізаційна специфіка. Хоча між китайсько-конфуціанською і російсько-православною культурно-історичними спільнотами існують певні відмінності, проте можна простежити й аналогії, оскільки Росія у всіх своїх «реінкарнаціях» – імперії, Радянського Союзу, Російської Федерації – просякнута «азіатчиною». Насамперед це азіатська концепція особистості, а саме відсутність її суверенітету; інтегрованість особи в державу; безумовний примат усіх структур, що стоять вище сім'ї, виробничого осередку, партії, держави. Комунізм, як відомо, теж виступає за примат вищих структур, особливо партії і держави над людиною. На відміну від російського випадку, де «комуністичний проект» зазнав краху, у китайському і в'єтнамському комуністичні партії залишилися при владі. Країни під їхнім керівництвом спромоглися рушити шляхом прискореного розвитку, досягаючи все нових і нових успіхів. Пояснення полягає саме у специфічних цивілізаційних рисах китайсько-конфуціанської культурно-історичної спільноти (до якої належить і В'єтнам), що відрізняється від характеристик російської православної.

У сучасному модернізаційному дискурсі наявна нетрадиційна теорія розвитку, яку політологи використовують для пояснення процесів у Східній Азії. Така модель спирається на конфуціанську версію суспільного устрою, тому інколи її називають неоконфуціанською. Китай, В'єтнам, деякі інші країни Азіатсько-Тихоокеанського регіону намагаються поєднати суперечливі елементи традиційності й сучасності, синтезувати елементи конфуціанської і західної соціокультур. Ці спроби зберігати духовні цінності й одночасно розвивати передову економіку в багатьох випадках виявляються вельми успішними, що й складає головне «ноу-хау» розвитку раніше відсталих країн цієї зони. Розпочинаючи «перебудову», керівники Китаю та В'єтнаму, уважно поставилися до досвіду інших країн, водночас керуючись давньою східною приказкою: «Якщо світ змінюється, змінюйся разом з світом» (варто відзначити, що ця стародавня мудрість

повністю збігається з настановами сучасного наукового напрямку – синергетики, за якими система може бути успішною лише за умов трансформацій, адекватних змінам навколишнього середовища).

Успішна модернізація Китаю та В'єтнаму – приклад глокалізації. Глокалізація – це термін для позначення органічного поєднання процесів глобалізації та локалізації [14; 18; 24]. Вихідним пунктом цієї теорії є той факт, що глобальні тенденції в сфері культури видозмінюються під впливом глобального контексту, інакше кажучи, локалізуються; паралельно з цим локальні культурні цінності і сенси також переосмислюються в масштабі глобального світу. Термін «глокалізація» бере початок з японської бізнес-лексики (Японія також рушила шляхом «конфуціанського капіталізму»). В японській мові існувало поняття «дочаку» – «жити самому на своїй землі». У 1960–1970-х роках, під час успішної експансії японських корпорацій на світових ринках, серед японських менеджерів з'явився термін «дочакука» – «робити щось по-туземному», тобто підлаштовуватися до специфіки локальних умов. Часто це виявлялося більш ефективним, ніж уніфікація, способом ведення справ і сприяло утвердженню японських компаній на нових ринках. Отже, заради досягнення успіху в глобальному масштабі країна, яка вдається до глокалізації, прагне не до уніфікації та асиміляції локального, а до його інтеграції та адаптації до глобального контексту.

Свого часу «перебудова», яку розпочав у квітні 1985 року генеральний секретар ЦК КПРС М. Горбачов, певною мірою була спробою пристосуватися до глобалізації, однак через шість років спроба проведення реформ призвела до розвалу за мирних обставин супердержави. Подія безпрецедентна у світовій історії. Натомість реформування в Китаї, Південній Кореї, Сінгапурі, Малайзії призвели до посилення цих держав. Поєднання в них політичного авторитаризму з економікою вільного ринку викликало захоплення у в'єтнамських керівників і стало для них орієнтиром у здійсненні власної «перебудови». У всіх названих країнах наявне вибіркове запозичення закордонного досвіду, успішний синтез свого і чужого, при цьому оновлення відбувається з оперттям насамперед на власний потенціал, а опираючись на національні традиції не призводить до застою та архаїзації. Важливо наголосити, що перехід до нової системи координат відбувався дуже обережно, відповідно до поширеної на Сході поради: «Переходячи річку вброд, намагайся каміння під ногами». У країнах з східною традицією державності не прийняті різкі й поспішні рухи у політиці. Така традиція дає можливість владі запобігати правильним діям, залишає певну свободу маневру. Для «батьків реформ» в КНР та СРВ «шокова терапія» була неприйнятною.

У здійсненні оновлення в Китаї та В'єтнамі можна виявити чимало схожого, оскільки лідери СРВ переважно повторили і пристосували до своїх умов досвід ринкової трансформації суспільства, накопичений саме в КНР, спорідненість з якою у політичному устрої, типі і стані економіки напередодні реформ, не кажучи про культуру і традиції, широко відома. Стосовно спільних традицій, варто відзначити, що в економічній сфері поєднання патримоніальної держави та общини на Сході формувало особливий, так званий азійський спосіб виробництва, сенсом якого була державна система сільських землеробських общин. Його ще називають державним способом виробництва. Держава

виступала верховним власником засобів виробництва (насамперед землі) і виробленого продукту, а община – державним інструментом в організації самого процесу виробництва. За таких умов приватній власності, особливо на землю, місця не було, а основним методом управління виступав примус. У минулому політична організація східних цивілізацій мала форму деспотій, у яких відбувалося абсолютне переважання держави над суспільством, а соціальне життя будувалося на принципах колективізму, що, власне, також є примусом стосовно окремої особистості. У випадку з Китаєм і В'єтнамом азіатський спосіб виробництва зумовлювався історичними завданнями розвитку іригаційного землеробства, оборони проти зовнішніх ворогів та збереження єдності країни, з чого випливала тривала державно-бюрократична традиція з сильними елементами централізації. Свій вплив на формування потужної державно-бюрократичної традиції справило і конфуціанство, яке можна розглядати як один із варіантів вчення про менеджмент.

У XX–XXI століттях конфуціанські настанови щодо управління виявилися дотичними до загальносвітової менеджеріальної революції. А у стародавній історії Китаю аналітики виявили втілення меритократичних підходів. Феномен меритократії в наш час – у центрі уваги теоретиків і практиків управлінської справи [16]. Меритократія – буквально: влада, що ґрунтується на чеснотах. Це – концепція/система соціальних відносин/принцип управління, за яким влада має здійснюватися людьми, які відрізняються своїми здібностями, досягненнями, професійною компетентністю, а не соціальним походженням або приписуваним статусом. Здавна серед головних підвалин функціонування централізованої китайської імперії важливе значення мала система державних іспитів (кензюй) для осіб, які прагнули стати управлінцями того чи іншого рівня. Вона з перервами проіснувала 1300 років: з 605-го до 1905 року. У стародавньому Китаї вважалося, що рівень освіченості, «вченості» людини має бути тісно пов'язаний із перспективами її кар'єри як державного службовця. Конфуцій вчив: державою має управляти людина, котра вважає своїм обов'язком творити добро для людей, котрій довіряє і котру поважає народ. Він також вказував: держава завжди повинна боротися за найкращий з найкращих варіантів, обираючи лідерів найвищого рівня.

За часів Мао Цзедуна комуністи у вибудовуванні владних відносин віддали перевагу іншим принципам. Меритократичні одержали гору у Сінгапурі, прогрес якого після одержання незалежності у 1965 році дав підставу долучити його до групи найуспішніших держав, названої «драконами Азіатсько-Тихоокеанського регіону». Прагнучи перейняти його досвід, від 1990-х років тисячі китайських чиновників відвідали Сінгапур, що сприяло спрямуванню Китаю на шлях до меритократії. КНР розробила витончену і всеохоплюючу систему відбору та просування політичних лідерів, яка передбачає десятиріччя навчання і низку іспитів на різних стадіях їхньої кар'єри.

Наочним прикладом меритократичного правління в дії є призначення п'ятого покоління китайських лідерів, яке відбулося у 2012–2013 роках. Шестеро з семи членів Постійного Комітету Політбюро Комуністичної партії Китаю, як мінімум, двічі займали посаду керівника провінції, і кожний показав на своїй посаді вражаючі результати. Кожен із них довів свою спроможність управляти типовою китайською провінцією, чия площа в середньому зрівняна із розміром чотирьох–п'яти європейських країн

разом узятих. Як уважають китайські політологи, китайська меритократична система унеможливило сходження на верхівку влади когось настільки ж некомпетентного, як Джордж Буш-молодший (а ми б сказали – як Віктор Янукович).

Пекін впроваджує систему, яку можна позначити як «відбір плюс вибір» («selection plus election»): компетентні лідери обираються і просуваються у своїй кар'єрі на основі роботи і здобувають суспільну підтримку зважаючи на опитування громадської думки, внутрішню оцінку і різні «локальні» вибори. Це своєрідний технократичний клуб, який керує державою. Компартія – це шлях до державної кар'єри, а державна робота завжди вважалася престижною. Лідери, відібрані в такий меритократичний спосіб, забезпечили економічний бум і підняли з злиденності кілька сотень мільйонів співгромадян. Аналогічну меритократичну орієнтацію обрали й в'єтнамські керівники.

Взагалі, багато чого пов'язує ці дві країни у соціально-політичному розвитку у ХХ столітті і відрізняє їх від більшості сусідів: революційний рух; тривалий період збройної боротьби; перемога комуністичних партій, ідеологій і соціалістичного шляху; схожість у проведенні ринкових реформ, у чому провідною силою виступала держава та які сприяли збереженню лідерських позицій держави в епоху модернізації; наявність потужних багатомільйонних діаспор, які вплинули на здійснення перетворень на історичній батьківщині – фінансово та ідеологічно. Обидві країни скористалися так званим демографічним дивідендом, тобто високою часткою осіб працездатного віку (15–64 років). У середині 2000-х років у Китаї вона становила 71,1 %, а у СРВ – 65,6 %. Вважається, що темпи економічного зростання не випадково перебувають у тісній кореляції із названим показником. У конкуренції продукції місцевого виробництва на світовому ринку значну роль відіграла дешева робоча сила в обох країнах.

Після смерті Мао Цзедуна китайське керівництво на чолі з Ден Сяопіном націлилося на реформи. Задля їх легітимації було взято на озброєння ідеї Конфуція. Замість маоїстських повернулися до конфуціанських настанов, які мали міцне коріння в народній свідомості. Зокрема, висунуто гасло: «Добре бути багатим і тим самим стати прикладом для інших». Варто згадати, що у китайському культурному генокоді закладено ідею прагнення до багатства (декілька богів багатства, символ багатства – жаба, яка тримає у роті золоту монету, тощо). Тому заклик Батька реформ «Збагачуйтесь!» знайшов відгук у серцях багатьох китайців. Коли розпочалися реформи, понад 80 % китайського населення мешкало по селах. Тому навіть невелике послаблення – дозвіл селянам виробляти те, що вони хочуть і як вони хочуть, відразу призвело до різкого зростання економіки. Комуністична партія В'єтнаму також висунула гасло: «Багатий народ – сильна країна». Оскільки переважна більшість в обох країнах мешкала по селах, саме з перетворень в аграрній сфері почалися реформи. Більшість політичних аналітиків вважають це головною причиною успішного проведення реформ загалом. Колись Конфуцій вчив: «Треба спочатку нагодувати народ, а потім його використовувати». Китайське керівництво, а потім і в'єтнамське дійшло висновку: якщо люди голодують, марно розмахувати червоними прапорами. З іншого боку, конфуціанство завжди високо цінувало дисципліну і сувору систему старшинства, відданість тим, хто

стоїть вище, а отже, роботодавцям, бережливість і заощадливість, прагнення до знань і підвищення свого професійного рівня.

Ден Сяопін та його прихильники, починаючи з III Пленуму ЦК КПК одинадцятого скликання (грудень 1978 року), в основу соціально-економічної стратегії реформування заклали такі настанови: поєднання плану і ринку; використання багатоманітних форм власності і форм господарювання; залучення можливостей колективних та індивідуальних дрібних підприємств; перехід від автаркчного (закритого, самодостатнього) розвитку до «відкритої економіки»; усунення надмірної централізації й адміністративного затискування; скорочення сфери директивного планування і фондового розподілу; розширення господарської самостійності підприємств і регіонів поступове розширення сфери ринкових відносин. Батько реформ також сформулював три принципи нації: єдність нації – заклик до китайців пам'ятати про те, що всі вони разом є єдиною нацією, усвідомивши це, доцільно поставити національні інтереси понад усе інше; сила нацією – заклик до співвітчизників забезпечити могутність китайської держави, зробити її настільки сильною, щоби ніхто в світі не міг навіть подумати образити її; заможне життя для людини – висунення в якості головного завдання досягнення хоча б мінімального рівня заможності для всіх китайців, використовуючи досвід усього людства, незалежно від того, соціалістичний це досвід, чи капіталістичний. Широковідомими стали слова: «Не має значення, якого кольору кішка. Головне, аби вона ловила мишей». Головними стратегічними орієнтирами стали «модернізація» і побудова суспільства заможності.

У грудні 1986 року на VI з'їзді Комуністичної партії В'єтнаму була прийнята «Політика оновлення» («дой мой»), яка головним завданням визначила проведення ринкових реформ, розширення приватної ініціативи, заміну надцентралізованої за радянським зразком директивної планової економіки «соціалістично орієнтованою ринковою економікою». Політика державної індустріалізації й модернізації мала проводитися разом із розширенням і диверсифікацією зовнішньоекономічних зв'язків, політикою відкритості та інтеграції у світову економіку. Всі наступні з'їзди КПВ (як і з'їзди КПК), підтверджували і розвивали «послідовну і довготривалу політику розвитку багатокладного товарного господарства при державному управлінні і соціалістичній орієнтації». В її основу були покладені такі головні ідеї: свобода діяльності всіх економічних укладів, у тому числі приватного; передача землі селянам у довгострокову оренду; оздоровлення товарно-грошового обігу, задіювання ринкових регуляторів; політика «відкритих дверей» щодо іноземного капіталу та технологій; збереження загалом традиційного політичного механізму, оскільки найважливіше – поступовість переходу до ринку при збереженні політичної стабільності.

В обох державах упродовж десятиріч при владі перебувають комуністичні партії. Терпимість до однопартійних режимів взагалі властива політичній культурі в ареалі китайського впливу. Це вкладається у конфуціанську традицію, коли соціальна гармонія досягається правильно побудованим консенсусом між владою і підлеглими. Натомість її опоненти сприймаються вкрай негативно, анархія вважається абсолютним злом. Керуючись такою логікою, якщо обмеження свобод є умовою збереження соціального порядку, так необхідно їх приймати. Доти, поки КП зможе зберігати громадянський

мир і успішний економічний розвиток, вона матиме легітимність для переважаючої більшості населення і Китаю, і В'єтнаму.

Не можна сказати, що у розвиткові цих двох країн немає складностей і проблем. На питання: який саме лад твориться у сучасному В'єтнамі, не так просто відповісти. Члени КПК і КПВ визначають сутність суспільства, що розбудовується, як «соціалізм із місцевою специфікою», проте вельми туманно формулюють уявлення про його зміст і майбутнє. Зрозуміло, це свідчить про перехідний історичний період. Проте, не відомо, перехідний до якого типу системи, і як довго він триватиме. Однак пройдений шлях демонструє вражаючі успіхи у справі оновлення, що ставить під сумнів безальтернативність західної моделі модернізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Айкенберри Дж.* Подъем Китая и будущее Запада [Электронный ресурс] / Дж. Айкенберри. – Режим доступа : http://www.globalaffairs.ru/number/n_11636
2. *Алексеев А.* Рождение нового «тигра» / А. Алексеев // *Международная жизнь.* – 2005. – № 9. – С. 36–45.
3. *Березняк Н. В.* Деякі аспекти теорії всесвітньої економічної модернізації та китайської економічної модернізації / Н. В. Березняк, Т. К. Кваша, Т. П. Божко // *Науково-технічна інформація.* – 2016. – № 1. – С. 19–27.
4. *Бхуталингам Р.* Китай-2020: конфуцианская демократия? [Электронный ресурс] / Р. Бхуталингам. – Режим доступа : <http://www.globalaffairs.ru/number/Kitai-2020-konfucianskaya-demokratiya-15111>
5. Вьетнам: постсоциалистический «тигр» // *Мировая экономика и международные отношения.* – 2012. – № 2. – С. 91–104; № 3. – С. 99–111.
6. *Гречанинов В.* Сучасний В'єтнам – робота на майбутнє / В. Гречанинов // *Зовнішні справи.* – 2013. – № 6. – С. 26–27.
7. *Григор'єв Г. С.* Вплив міжнародного поділу праці і конфуціанських цінностей на формування китайської економічної моделі / Г. С. Григор'єв // *Актуальні проблеми економіки.* – 2012. – № 2. – С. 41–50.
8. *Доронин Б. Г.* Прошлое на службе современности: историческое сознание и процесс модернизации в Китае [Электронный ресурс] / Б. Г. Доронин. – Режим доступа : http://www.perspektivy.info/history/proshloje_na_sluzhbe_sovremennosti_istoricheskije_soznanije_i_process_modernizacii_v_kitaje_2014-05-21.htm
9. *Кульпин Э. С.* Ключевые моменты модернизации КНР / Э. С. Кульпин, О. А. Машкина // *История и современность.* – 2014. – № 2. – С. 135–146.
10. *Локшин Г.* Вьетнам: время важных решений [Электронный ресурс] / Г. Локшин. – Режим доступа : http://www.perspektivy.info/oikumena/azia/vjetnam_vrema_vazhnyh_reshenij_2010-11-22.htm
11. *Локшин Г.* Ханой: курс на «социализм с вьетнамским лицом» / Г. Локшин // *Мировая экономика и международные отношения.* – 2011. – № 8. – С. 76–86.
12. *Мазырин В. М.* Рыночные реформы во Вьетнаме: общие и специфические черты / В. М. Мазырин // *Восток.* – 2007. – № 1. – С. 121–136.
13. *Мусійчук В. А.* В'єтнам – стратегічний партнер України у Південно-Східній Азії / В. А. Мусійчук // *Сходознавство.* – 2012. – № 60. – С. 89–109.
14. *Олійник О.* Концептуалізація глокалізації: методологічні аспекти / О. Олійник // *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії.* – 2009. – Вип. 38. – С. 41–51.

15. *Остап'як В. І.* Китай через призму глобальних трансформацій (феномен глобалізації) / В. І. Остап'як // Гілея. – 2014. – Вип. 83. – С. 419–422.
16. *Пиляева В.* Меритократія : учебное пособие [Электронный ресурс] / В. Пиляева. – Режим доступа : <https://www.litres.ru/valentina-pilyaeva/meritokratiya/>
17. *Усов И.* Почему Вьетнам не устаёт от коммунистов [Электронный ресурс] / И. Усов. – Режим доступа : <http://riafan.ru/392856-vietnam-ne-ustayot-ot-kommunistov>
18. *Хан Е.* Сущность и социальные функции теории глокализации [Электронный ресурс] / Е. Хан. – Режим доступа : iph.ras.ru/uplfile/root/biblio/school_young_ph/15_Khan.pdf
19. *Feinberg R. E.* The Treatment of Property Claims by Socialist Vietnam / R. E. Feinberg // Problems of Post-Communism. – 2016. – Vol. 63. – Is. 2. – P. 75–83.
20. *Gates B.* China is stepping up as a leader in global development [Electronic resource] / B. Gates. – Mode of access : <http://en.people.cn/n/2015/0923/c90000-8954127.html>
21. *Gore L. P.* The Social Transformation of the Chinese Communist Party: Prospects for Authoritarian Accommodation / L. P. Gore // Problems of Post-Communism. – 2015. – Vol. 62. – Is. 4. – P. 204–216.
22. *Minzner C.* China After the Reform Era / C. Minzner // Journal of Democracy. – 2015. – Vol. 26. – Is. 3. – P. 129–143.
23. *Nathan A. J.* China's Challenge / A. J. Nathan // Journal of Democracy. – 2015. – Vol. 26. – Is. 1. – P. 156–170.
24. *Ning Wang.* Globalisation as glocalisation in China: a new perspective / Ning Wang // Third World Quarterly. – 2015. – Vol. 36. – Is. 11. – P. 2059–2074.
25. *Roszko E.* From Spiritual Homes to National Shrines: Religious Traditions and Nation-Building in Vietnam / E. Roszko // East Asia. An International Quarterly. – 2012. – Vol. 29. – Is. 1. – P. 25–41.
26. *Sutherland C.* Introduction: Nation-building in China and Vietnam / C. Sutherland // East Asia. An International Quarterly. – 2012. – Vol. 29. – Is. 1. – P. 1–13.

*Стаття: надійшла до редакції 31.03.2017
прийнята до друку 15.05.2017*

CHINESE-VIETNAMESE VARIANT OF MODERNIZATION

Tetiana ORLOVA

*Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Dept. of History of Foreign Ukrainian Studies,
60, Volodymyrska St., Kyiv, Ukraine, 01033,
e-mail: t_orlova@bigmir.net*

The article offers a variant of modernization due to which, within a few decades, the People's Republic of China became a potential superpower, and the Socialist Republic of Vietnam turned into an «awakening tiger». Analysis is given to factors that have determined the similarity in their historical progress: a lengthy period of armed struggle, domination of Communist parties, approaches in implementing market reforms relying on traditional values.

Keywords: modernization, Confutianism, Communist party, reform, meritocracy, glocalization.